

รายการอ้างอิง

เอกสารต้นตอที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

- ทจช.ร.6 กษ.8 ทุนพิภักย์ (มร.6 กษ./10)
- ทจช.ร.6 กษ.9 บริษัทต่าง ๆ (มร.6 กษ/10)
- ทจช.ร.6 ค.1/2 สถานะการณ้แลกเปลี่ยนในปัจจุบัน (27 มกราคม พ.ศ.2463)
- ทจช.ร.6 ค.1/54 note on the present financial situation as disclose by analysis of the estimate balance of the treasury reserve at the end of B.E.2462 and 2463 , and of further change on the treasury funds by Mr. Williamson , 19 march 1920.
- ทจช.ร.6 ค.1/63 รายงานการสหกรณ์ในประเทศไทย (30 กันยายน พ.ศ. 2469)
- ทจช.ร.6 ค.8/2 รายงานการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2469
- ทจช.ร.6 ค.8.2/14 งบประมาณรายได้
- ทจช.ร.6 ค.12.2 หนี้เงินค่านา (มร.6 ค./18)
- ทจช.ร.6 ค.15/2 แบงค์สยามกัมมาจล 26 ธันวาคม 2453 - 30 กรกฎาคม 2468
- ทจช.ร.6 ค.15/3 แบงค์เงินสยามที่เกี่ยวข้องกับแบงค์สยามกัมมาจล 11 มิถุนายน 2454 - 19 กุมภาพันธ์ 2466
- ทจช.ร.6 ค.15/6 หลวงวิจิตรจางวานิชขอพระมหากรุณาให้แบงค์สยามผ่อนผันการเงินซึ่งจะทำการค้าขาย (4 - 9 พฤษภาคม 2457)
- ทจช.ร.6 ค.15/13 กระทรวงพระคลังขอจ่ายเงินทำขวัญให้แบงค์ต่าง ๆ ในการเปลี่ยนราคาแลกเปลี่ยน (21 - 27 สิงหาคม 2466)
- ทจช.ร.6 ค.20 ทุนพิภักย์ (มร.6 ค/22)
- ทจช.ร.6 น.10.6 ก/10 รายงานการเสียหายเพราะเหตุน้ำมากน้ำน้อย (10 เมษายน 2454 - 13 กุมภาพันธ์ 2461)
- ทจช.ร.6 น.11.5 ภาษีอากร
- ทจช.ร.6 น.11.5 ค ส่วน นา

- ทจช.ร.6 น.11.6/11 ราษฎรชาติข้าว
- ทจช.ร.6 น.20.3/44 ข้าวแพงและราคาข้าวเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2462
(7 - 31 พฤษภาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.20.6/20 ความเห็นของเอกชนเกี่ยวกับพ่อค้าต่างประเทศ และพวกขโมยควาย
(5 - 12 พฤษภาคม 2459)
- ทจช.ร.6 น.31.3/3 รายงานเรื่องการส่งข้าวเป็นสินค้าออก (ธันวาคม 2461 -
2 กรกฎาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/4 คณะกรรมการกำกับและตรวจข้าว ประชุมร่างพระราชบัญญัติกำกับข้าว
และอาหาร พ.ศ. 2462 (2 ธันวาคม 2461 - 28 มกราคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/5 จัดการช่วยเหลือราษฎรในเวลาที่ข้าวแพง (21 กุมภาพันธ์ 2461 -
15 มีนาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/12 ร่าง พ.ร.บ. กำกับและตรวจตราข้าวเรื่อง การควบคุมการส่งข้าว
ออกนอกพระราชอาณาจักร 2 - 11 มิถุนายน 2462
- ทจช.ร.6 น.31.3/13
- ทจช.ร.6 น.31.3/14
- ทจช.ร.6 น.31.3/22 พ่อค้าข้าวจังหวัดละโว้เชิงเทราขออนุญาตส่งข้าวออกนอกพระราช
อาณาจักร (2 - 11 มิถุนายน 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/24 รายงานเรื่องข้าวในจังหวัดสระบุรี (21 - 27 มิถุนายน 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/29 ประกาศห้ามตกข้าวแก่ชานา (27 มิถุนายน - 3 กันยายน 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/34 พ่อค้าข้าวจังหวัดเพชรบุรีขออนุญาตนำข้าวมาจำหน่ายที่กรุงเทพฯ
(6 - 10 กรกฎาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/35 ประกาศเรื่องการส่งข้าวไปต่างประเทศ (8 กรกฎาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/36 แมมมอแรนตัมเรื่องการกำกับตรวจตราข้าว
(8 - 17 กรกฎาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/37 รายงานความเห็นของพระพี่นางเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ใน
การกำกับตรวจตราข้าว
- ทจช.ร.6 น.31.3/43 นายกิมสง สิทธิกู เจ้าของ โรงสีจังหวัดเพชรบุรีขออนุญาตส่งข้าวมา
กรุงเทพฯ (10 กรกฎาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/44 พ่อค้าข้าวจังหวัดต่าง ๆ ขอส่งข้าวมากรุงเทพฯ (10 - 18
กรกฎาคม 2462)

- ทจช.ร.6 น.31.3/47 สํารวจกฐีชาวจันที่ทำงานโรงสีตําง ๆ (24 กรกฎาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/51 เจ้ของโรงสีร้องว่าชาดทนต์องปิดกิจการเพระสง่ช้าวไปตําง
ประเทศไม่ได้ (11 สิงหาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/53
- ทจช.ร.6 น.31.3/59
- ทจช.ร.6 น.31.3/58 บัญชีราษฎรที่นํา และบัญชีเงินที่รัฐบาลออกเงินซื้อช้าวแจกราษฎร
ในมณฑลนครสวรรค์
- ทจช.ร.6 น.31.3/61 เรื่องบันทึกข้อค้ดค้านจ้ากัดราคาช้าวของเจ้าคูณเส้านาบดี กระทรวง
นครบาล (18 พฤศจิกายน - 1 กุมภาพันธ์ 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/62 บัญชีสํารวจช้าวเปล้ือก (5 - 8 ธันวาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/64 เปร้ียบเทียบการทำนําในจังหวัดนนทบุรี มีนบุรี สมุทรปราการ
(11 ธันวาคม 2462 - 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/65 รายงานเรื่องความชาดแคลนช้าวในมณฑลอยุธยา (16 ธันวาคม -
14 กุมภาพันธ์ 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/66 พ่อด้ากว้านซื้อช้าวจากเชียงใหม่ สง่มาขายที่ปากน้าโพ (5 มกราคม
2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/67 น.ส.พ.ลงช้าวเกี่ยวกับเรื่องช้าว (19 มกราคม - 7 กุมภาพันธ์
2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/68 ร้างพระราชบัญญัติตรวจตราช้าว พ.ศ. 2462 (3 กุมภาพันธ์ -
2 มีนาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/69 บัญชีรายช้ือเจ้ของโรงสี (11 - 15 มีนาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/74 พระยาอิทธิมนตรี รายงานเรื่องการทำนําในมณฑลอยุธยา
(19 - 22 มีนาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/75 กำหนดราคาช้าว (31 มีนาคม 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3/76 ระเบียบตรวจตราช้าวระหว่างปี ค.ศ.1919-1920 (พ.ศ.2462 -
2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/77 รายงานค้าช้แจงว่าด้วยระเบียบการก้ากับตรวจตราช้าวที่จะจัดในปี
พ.ศ. 2462 - 2463
- ทจช.ร.6 น.31.3/78 พวกพ่อด้ากขอให้รัฐบาลระงับเรื่องการสง่ปลายช้าวไปตํางประเทศ
(6 เมษายน 2463)

- ทจช.ร.6 น.31.3/79 ประกาศห้ามนำข้าวออกนอกเขต (4 เมษายน 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/80 การกักกันข้าวจังหวัดชัยภูมิ (9 มิถุนายน - 8 กรกฎาคม 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/81 กฎบังคับที่ 3 กำกับการขนข้าวส่งทางบก, น้ำ ภายในพระราชอาณาเขต (23 มิถุนายน 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/82 โรงสีข้าวขออนุญาตส่งปลายข้าวเก่าไปต่างประเทศ (6 กรกฎาคม 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/83 พ้อค้าข้าวขออนุญาตส่งปลายข้าวออกนอกพระราชอาณาจักร (12 - 22 กรกฎาคม 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/84 พ.ร.บ.กำหนดโทษผู้ที่ฝ่าฝืนต่อการกำกับการขนข้าวส่งออกนอกพระราชอาณาเขต (28 สิงหาคม 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/85 เรื่องต่ออายุการตรวจตราข้าว (24 - 25 พฤศจิกายน 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/86 ประกาศให้กระทำกำกับตรวจตราข้าวต่อไป ในพ.ศ.2463 - 2464
- ทจช.ร.6 น.31.3/87 กฎข้อบังคับวางระเบียบการสำหรับข้าวที่ส่งไปนอกพระราชอาณาจักร (11 ธันวาคม 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/88 ประกาศยกเลิกการกักกันข้าว (27 ธันวาคม 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3/89 พันธุ์ข้าวสังเขตร์ (19 พฤษภาคม 2464 - 16 ตุลาคม 2465)
- ทจช.ร.6 น.31.3/90 บัญชีข้าวที่ส่งออกไปต่างประเทศ
- ทจช.ร.6 น.31.3/91 งบเดือนส่งสินค้าข้าวสารออกไปเมืองต่างประเทศ (พฤศจิกายน 2465 - มีนาคม 2466)
- ทจช.ร.6 น.31.3/92 รายงานน้ำฝนน้ำท่า ราคาเข้าเปลือกเข้าสาร (22 เมษายน 2467 - 10 กันยายน 2468)
- ทจช.ร.6 น.31.3/93 กรมเพาะปลูก ขอให้อำเภอช่วยขอหรือซื้อตัวอย่างพรรณเข้าปลูก และแนะนำราษฎรให้ใช้พรรณเข้าอย่างดี ซื้อขายกันได้ราคาแพง (8 มกราคม 2467 - 16 กรกฎาคม 2468)
- ทจช.ร.6 น.31.3 ก/22 รายงานประชุมคณะกรรมการกำกับตรวจตราข้าว วันที่ 27 พฤศจิกายน 2462
- ทจช.ร.6 น.31.3 ก/30 รายงานการประชุมกรรมการกำกับตรวจตราข้าว (6 เมษายน 2463)
- ทจช.ร.6 น.31.3 ก/31 โรงสีขออนุญาตจำหน่ายข้าวเก่าไปต่างประเทศราว 20,000 ตัน (1 พฤษภาคม - 1 กรกฎาคม 2463)

- ทจช.ร.6 น.31.3 ก/32 รายงานการประชุมคณะกรรมการกำกับตรวจตราข้าว วันที่ 29 มิถุนายน 2463
- ทจช.ร.6 น.31.3 ก/33 รายงานการประชุมคณะกรรมการกำกับตรวจตราข้าว วันที่ 26 กรกฎาคม 2463
- ทจช.ร.6 น.31.3 ก/24 รายงานการประชุมคณะกรรมการกำกับตรวจตราข้าว วันที่ 30 พฤศจิกายน 2463
- ทจช.ร.6 น.31.3 ข/11 รายงานน้ำฝน น้ำท่า ราคาข้าวเปลือก ข้าวสาร (29 มีนาคม 2459 - 13 ธันวาคม 2472)
- ทจช.ร.6 น.31.3 ข/12 ราคาข้าวเปลือก ซึ่งแปลจากใบปลิวอักษรจีนของสมาคมโรงสีกลไฟ (7 เมษายน 2461 - 13 เมษายน 2462)
- ทจช.ร.6 น.31.3 ข/13 เรื่องสอบสวนเรื่องข้าวขึ้นราคา (24 เมษายน 2461 - พฤษภาคม 2461)
- ทจช.ร.6 น.31.3 ข/14 เรื่องปัญหาเรื่องข้าวขึ้นราคา (14 พฤษภาคม 2461)
- ทจช.ร.6 น.43 อุตกภัย
- ทจช.ร.6 น.43/7 รายงานการเสียหายเพราะเหตุน้ำมากน้ำน้อย (6 มีนาคม 2453 - 14 มกราคม 2460)
- ทจช.ร.6 บ.3.1/64 เจ้าพระยายมราช (12 พฤษภาคม 2453 - 3 ธันวาคม 2466)
- ทจช.ร.6 บ.3.1/105 พระโสภณเพชรรัตน์ และพระนิบุลย์พัฒนากรขอพระมหากรุณาให้ยกหนี้ที่เข้าหุ้นส่วนกับบริษัทโรงสีไฟสยาม (18 มิถุนายน 2455 - 2 กรกฎาคม 2461)
- ทจช.ร.6 ม 3.4 ทุพนักภัย และอุทกภัย (มร.6 ม/12)
- ทจช.ร.6 ม 15.1 ถนน สะพาน คลอง (มร.6 ม/12)
- ทจช.ร.6 ม.15.2 ท้าบ (มร.6 ม/12)
- ทจช.ร.6 ม.20 มณฑลต่าง ๆ (มร.6 ม/12)
- ทจช.ร.6 ย.8.1/3 ยึดทรัพย์สินสมบัติเจ้าพระยา, พระยา จำนวน 17 ราย (13 ธันวาคม 2453 - 2 พฤศจิกายน 2468)
- ทจช.ร.6 ย.8.1/6 ยึดทรัพย์สินสมบัติหลวง จำนวน 62 นาย (19 ธันวาคม 2453 - 6 กุมภาพันธ์ 2466)
- ทจช.ร.6 รล.21.8/6 หลวงภักดีภัทรากร (กอฮุยเจียะ) ขอให้เลิกกำหนดราคาข้าว (5 - 21 มกราคม 2463)
- ทจช.ร.6 รล.21.8/7 ราษฎรอดข้าวขอพระมหากรุณา

- ทจช.ร.6 รล.21.8/8 เรื่องขายที่ดิน โรงสีและเครื่องสูบน้ำของห้างมาร์กิวล์และเรื่องหลวง
รวมบัญชี (12 มีนาคม 2460 - 25 กุมภาพันธ์ 2461)
- ทจช.ร.6 รล.21.8/4 นายชั้น ชาตจินกว้างตุงกับนายหลีเต็กออกกับพวกพ่อค้าขอส่งข้าวไปนอก
- ทจช.ร.6 สบ.2.8/1 ปริมาณข้าวที่ส่งออกนอกประเทศในระยะ 30 ปี (2443 - 2473)
- ทจช.ร.6 สบ.2.8/5 เรื่องบันทึกเรื่องการค้าหน้า (3 กุมภาพันธ์ 2466-18กุมภาพันธ์ 2467)
- ทจช.ร.6 สบ.2.8/6 เรื่องการค้าหน้า (2466)
- ทจช.ร.6 สบ.2.8/7 เรื่องรายงานการทำงานในบริเวณทุ่งรังสิต พ.ศ.2468 เรื่องรายงาน
ที่ปรึกษาแนะนำการจัดการในกระทรวงเกษตรธิการ เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ
และการรักษา 2468 [Economic Development and Conservancy]
- ทจช.ร.6 สบ.2.41/2 บัญชีโรงสีข้าวในพระราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2472
- ทจช.ร.6 สบ.2.42/369 บริษัทอีสต์เอเชียติครับซื้อข้าวเปลือกและให้ชวานากู้เงิน
(2 - 15 มกราคม 2474)
- ทจช.ร.6 สบ.2.47/28 การเพาะปลูกของคณะบางเบ็ก (5 กรกฎาคม -
14 สิงหาคม 2469)
- ทจช.ร.6 สบ.2.47/193 ญวนแข่งขันสู้เงินในการหาเลี้ยงชีพและเรื่องตั้งแบงก์ให้ชวานา
กู้เงิน (27 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม 2473)
- ทจช.ร.7 กษ.1/6 รายงานเรื่องน้ำไม่พอหล่อเลี้ยงต้นข้าว (4 - 8 กันยายน 2471)
- ทจช.ร.7 กษ.1/7 รายงานที่ปรึกษากรมชลประทานว่าด้วยอากาศและฝน (29 ตุลาคม -
2 พฤศจิกายน 2471)
- ทจช.ร.7 กษ.1/11 รายงานกรมชลประทานได้ช่วยเหลือชวานาในณฑลต่าง ๆ
(15 - 20 กุมภาพันธ์ 2472)
- ทจช.ร.7 กษ.1/12 กระทรวงเกษตรสร้างพระคันธารราษฎร์สำหรับใช้ในการพิธีแรกนา
(26 - 29 เมษายน 2473)
- ทจช.ร.7 กษ.1/13 แสดงนิทรรศน์เมล็ดพืชพันธุ์ที่เมืองเรยีนา ประเทศคานาดา
(29 กรกฎาคม - 11 สิงหาคม 2473)
- ทจช.ร.7 กษ.1/14 ตั้งกองเกษตรมณฑล (13 - 21 สิงหาคม 2473)
- ทจช.ร.7 กษ.1/16 บัญชีรายนามข้าราชการชาวต่างประเทศในกรุงเทพฯ เกษตรที่ปลดจาก
ราชการใน พ.ศ. 2469
- ทจช.ร.7 กษ.2/24 เรื่องประกาศตั้งเดือนราษฎร์ชวานา (16 พฤษภาคม 2475)

- ทจช.ร.7 กษ.3/8 เสนาบดีและข้าราชการกระทรวงเกษตรไปตรวจราชการหัวเมือง
(8 กันยายน 2470 - 26 พฤศจิกายน 2474)
- ทจช.ร.7 กษ.6/1 เรื่องออกหนังสือสำหรับที่นาในจังหวัดไชยนาท(21-24 ธันวาคม 2469)
- ทจช.ร.7 กษ.9/1 แผนที่และรายงานสัมภาระทดน้ำทั้ง 2 ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาส่งมากับ
หนังสือกระทรวงเกษตรที่ 1/3 ลงวันที่ 5 เมษายน 2470
- ทจช.ร.7 กษ.9/2 ทดน้ำและเรื่องขุดคลองป่าเหนือ (25 พฤษภาคม 2466-11 พฤศจิกายน
2469)
- ทจช.ร.7 กษ.9/3 ซ่อมและทำประตูน้ำกับเรื่องออกประเทศปิดคลอง
- ทจช.ร.7 กษ.9/4 รายงานกรมทดน้ำ (18 - 21 กุมภาพันธ์ 2469)
- ทจช.ร.7 กษ.9/5 ขุนสมุทรนิเวศน์ ขออนุญาตขุดคลองตำบลงบางหญ้าแพรกจังหวัดสมุทรสาคร
(28 กุมภาพันธ์ - 15 มีนาคม 2469)
- ทจช.ร.7 กษ.9/6 ทดน้ำหรือเรื่องโครงการชลประทาน (5 เมษายน 2470-16 ธันวาคม
2474)
- ทจช.ร.7 กษ.9/9 โครงการชลประทาน (12 มกราคม 2470- 11 มกราคม 2471)
- ทจช.ร.7 กษ.9/11 รายงานที่ปรึกษากรมชลประทานว่าด้วยอากาศและฝน(21 ตุลาคม 2471)
- ทจช.ร.7 กษ.9/13 สมุดรายงานการชลประทานแห่งกรุงสยามของดร.ฮิว แมคคอร์มิค สมิต
(27 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2473)
- ทจช.ร.7 ค.7/1 รายงานสินค้าเข้าออก (8 กันยายน 2469 - 25 พฤศจิกายน 2474)
- ทจช.ร.7 ค.7/3 บัญชีปริมาณสินค้าเข้าออกประเทศ (7 ธันวาคม 2472)
- ทจช.ร.7 พ.7/14 พิจารณาเรื่องข้าว รายงานราคาข้าวเปลือกของสมาคมโรงสีกลไฟ
(29 มีนาคม 2459 - 13 ธันวาคม 2472)
- ทจช.ร.7 พ.8/4 นายมังกร สามเสน ปราบปรามเรื่องการซื้อขายข้าวสาร (10-19 มกราคม
2471)
- ทจช.ร.7 พ.8/7 รายงานราคาข้าวเปลือก (11 กุมภาพันธ์ - 15 มีนาคม 2472)
- ทจช.ร.7 พ.8.1/1 (1) สินค้าเข้าประเทศอินโดจีนและประเทศสยาม รายงานโดยพระยา
อินทรมนตรี (F.H.Giles) (1มิถุนายน 2475)
- (2) กรมพระกำแพงเพชรฯ เสด็จตรวจสินค้าเข้าในประเทศใกล้เคียง
 - (3) ความเห็นพระยาโชฎิก เรื่องสินค้าเข้า
 - (4) รายงานกรมพระกำแพงเพชรฯ เสด็จตรวจกิจการค้าขายใน
บูรพาเทศ

- (6) สกิติเรื่องข้าว (26 พฤษภาคม 2473 - 6 มิถุนายน 2475)
- ทจช.ร.7 พ.8/2 บันทึกนายมัสเสน มิกคัล เรื่องสินค้าเข้า (8 - 19 มกราคม 2473)
- ทจช.ร.7 พ.8/3 สกิติของสยามและสินค้าเข้าเมืองแมนจูเรีย (8 มกราคม 2473 - 28 เมษายน 2474)
- ทจช.ร.7 พ.8/4 รายงานสินค้าเข้าออกประเทศสยามของข้าหลวงใหญ่พาณิชย์ (15 ตุลาคม 2474 - 2475)
- ทจช.ร.7 พ.13/3 ให้กระทรวงพาณิชย์ดำริช่วยเหลือชาวนาท่านองประเทศอินโดจีนที่จัดให้ชาวนากู้เงินจากแบงค์ได้และเรื่องตั้งแบงค์ให้ชาวนากู้เงิน
- ทจช.ร.7 พ.13/5 ความเป็นอยู่และฐานะของชาวนาตามหัวเมือง เนื่องจากราคาข้าวตกต่ำ (16 มีนาคม 2474 - 4 พฤษภาคม 2475)
- ทจช.ร.7 ม.3.4/15 อุกภัยในจังหวัดต่าง ๆ พ.ศ.2460
- ทจช.ร.7 ม.4.1/11 บันทึกย่อรายงานข้าหลวงตรวจราชการมณฑลนครชัยศรี (28 ธันวาคม 2469)
- ทจช.ร.7 ม.5.3.5/2 ส่งชี้แจงทางอาชีพให้ราษฎรในท้องที่อำเภอท่าเรือ พ.ศ. 2478
- ทจช.ร.7 ม.5.13/26, 37, 55, 160, 168, 175
- ทจช.ร.7 ม.20/7 รายงานราชการมณฑลอยุธยา
- ทจช.ร.7 ม.22.1/39 ตัวอย่างทะเลาะและเครื่องวัดตวง (19 กุมภาพันธ์ - 8 มีนาคม 2472)
- ทจช.ร.7 ม.26.5/21 ข้าวเบ็ดเตล็ด (28 สิงหาคม - 30 ตุลาคม 2470)
- ทจช.ร.7 ม.26.5/108 กรณีสำคัญที่พ่อค้าเข้าเงินกับฝรั่งเกิดแตกกันใหญ่ พ่อค้าจีนว่าฝรั่งเอาเปรียบเหลือประมาณจนไม่สามารถทำการค้าด้วยต่อไป (25 กันยายน 2471)
- ทจช.ร.7 ม.26.5/108 ข้าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการค้าข้าว (15 ธันวาคม - 7 กุมภาพันธ์ 2471)
- ทจช.ร.7 ม.26.5/225 มาตราซึ่งตวง กระทรวงพาณิชย์ทำให้เราเห็นฤทธิ์ครวณ (6 สิงหาคม - ตุลาคม 2472)
- ทจช.ร.7 รล.17/58 สมาคมพาณิชย์จีน
- ทจช.ร.7 รล.20/128 เล่ม 8 ชุมมงคลประศาสน์ถวายเป็นเรื่องการค้าชายและการทำนา
- ทจช.ร.7 รล.20/158 เล่ม 9 นายชั้น อัมโภช ถวายเป็นเรื่องวิธีบำรุงการทำนาและเรื่องรัชูปการ

- ทจช.ร.7 รล.20/162 เล่ม 9 ฎีกาพระแกลง แกล้วกล้าถวายความเห็นให้รัฐบาลซื้อข้าว
จากราษฎร
- ทจช.ร.7 รล.20/172 เล่ม 10 ฎีกาถวายความเห็นรวม 4 ราย
- ทจช.ร.7 รล.20/173 เล่ม 10 ฎีกาต่าง ๆ
- ทจช.ร.7 รล.20/183 เล่ม 10 ฎีกานายก้น ศรีสวัสดิ์ กับนายถวัติ ฤทธิ์เดช ถวายความ
เห็นวิธีแก้ไขฐานะชาวนา
- ทจช.ร.7 รล.20/188 เล่ม 11 ฎีกาทูลเกล้าฯถวายความเห็น
- ทจช.ร.7 รล.20/192 เล่ม 11 ฎีกาต่าง ๆ
- ทจช.ร.7 รล.20/194 เล่ม 11 ฎีกาทูลเกล้าฯถวายความเห็นรวม 4 เรื่อง
- ทจช.ร.7 รล.20/198 เล่ม 11 ฎีการ้องทุกข์ขอเว้นค่าเช่านาและบัตรสนเท่ห์
- ทจช.ร.7-ร.8.2 เรื่องคณะกรรมการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ (87 กล้อง)
- ทจช.กต.21/18 ฎีกาขอจำกัดจำนวนข้าวที่ส่งไปในประเทศญี่ปุ่น (29 มกราคม -
11 กุมภาพันธ์ 2472)
- ทจช.กต.67.5/17 รายงานสินค้าเข้าออกทางท่าศุลกากร จำนวน พ.ศ.2467
- ทจช.กต.67.10/30 กรมพาณิชย์ส่งรายงานการเปรียบเทียบสินค้าข้าวขาออกของประเทศที่
ชายข้าว พ.ศ.2478
- ทจช.กต.11/8 บอกรายงานการชายข้าว พ.ศ.2468 - พ.ศ.2471
- ทจช.กต.68.6/5 ขอเสนอนามบริษัทข้าวสยามจำกัด (พ.ศ.2482)
- ทจช.กต.68.6/15 อัครราชทูตเนเธอร์แลนด์กล่าวถึงน้ำตาลและข้าวไทย (พ.ศ.2482)
- ทจช.กต.68.6/25 ขอให้เสนอนามบริษัทข้าวสยามจำกัด พ.ศ. 2482
- ทจช.กส.1/1761 เล่ม 110 ประชุมเรื่องข้าว
- ทจช.กส.1/1832 เล่ม 193 กระทรวงเกษตร กรมหมณฑลอุบล ร้อยเอ็ด อุดร ว่าเหตุใดปี
พ.ศ. 2463 จึงไม่มีคนลาวลงมารับจ้างเกี่ยวข้าวทางหมณฑลชั้นในเลย
- ทจช.กส.1.2/373 เรื่องหมณฑลนครสวรรค์ส่งรายงานตรวจการทำนาใน พ.ศ. 2471 ของ
หลวงพิชัยทะเบียนกิจเกษตรหมณฑลนครสวรรค์ กระทรวงทราบแล้ว
- ทจช.กส.1.2/396 เรื่องรายงานตรวจการทำนาในท้องที่ตำบลและจังหวัดต่าง ๆ ในหมณฑล
นครสวรรค์ ประจำ พ.ศ. 2472
- ทจช.กส.1.2/565 เรื่องรายงานการทำนาประจำปี พ.ศ. 2470, 2471, 2472 ไปลง
ราชกิจจานุเบกษา
- ทจช.กส.1.2/570 บัญชีรายงานการทำนาหมณฑลชั้นใน หมณฑลชั้นนอก พ.ศ. 2469

- ทจช.กส.1.2/573 เรื่องรายงานการทำงานมณฑลต่าง ๆ กรมเพาะปลูก พ.ศ. 2473
- ทจช.กส.2/1259 คำแถลงการณ์ของเจ้าพระยาพลเทพในที่ประชุมสมุทเทศาภิบาล เรื่อง
ทะนุบำรุงอาชีพราษฎร (16 พฤศจิกายน 2471)
- ทจช.กส.13/381 มิสเตอร์บาร์เบต ยื่นรายงานที่ไปตรวจโรงสีข้าว (13 มิถุนายน
ร.ศ.129)
- ทจช.กส.13/482 กระทรวงเกษตรได้สวนทดลองข้าวขาวซึ่งอัครราชทูตอังกฤษว่าบริโภค
ทำให้เกิดเป็นโรคเหน็บชา (ร.ศ.129)
- ทจช.กส.13/544 กระทรวงเกษตรถามมณฑลต่าง ๆ ถึงจำนวนโรงสีข้าวกับรายการเกี่ยวกับ
โรงสีนั้นๆ (ร.ศ.130-131)
- ทจช.กส.13/1896 กระทรวงมหาดไทยส่งความเห็นพระยาโชฎิกกราชเศรษฐีเรื่องมีข้าว
ประเทศจีนและญี่ปุ่นส่งเข้ามาจำหน่ายในเมืองไทย (พ.ศ.2473)
- ทจช.กส.15.1/264 บันทึกเรื่องอาการค่านา
- ทจช.กส.15.2/8 ประชุมสภาเผยแผ่พาณิชย์ พ.ศ.2471
- ทจช.กส.15.2/10 เล่ม 5 ประชุมสภาเผยแผ่พาณิชย์ พ.ศ.2475
- ทจช.กส.15.2/19 เล่ม 9 ตั้งอนุกรรมการค้นคว้าหาเหตุผลในเรื่องสินค้าเข้าของประเทศ
สยามตกต่ำ (17 ธันวาคม 2475)
- ทจช.กส.15.2/19 รายงานการประชุมพ่อค้าเข้าที่กระทรวงเกษตร (4 ธันวาคม 2473)
- ทจช.กส.15.2/21 เล่ม 10 โครงการขยายสหกรณ์เกี่ยวกับการอุดหนุนการกลีกรม
- ทจช.กส.15.2/22 เล่ม 10 สินค้าเข้าของประเทศสยาม (พ.ศ.2473)
- ทจช.กส.15.2/23 เล่ม 10 สินค้าเข้าของประเทศสยาม (พ.ศ.2473)
- ทจช.กส.15.2/24 เล่ม 11 บันทึกการประชุมกรรมการศึกษาการเพาะปลูก
- ทจช.กส.15.2/24/1 บันทึกเรื่องราคาสินค้าเข้าตกต่ำ (22 พฤศจิกายน 2474)
- ทจช.กส.15.2/25 คำถามของคณะกรรมการสภาเผยแผ่พาณิชย์ นิจารณาสินค้าเข้าภายใน
กับคำตอบจากมณฑลต่าง ๆ ซึ่งย่อจากต้นฉบับเดิมซึ่งเกี่ยวในเรื่องข้าว พ.ศ.2474
- ทจช.กส.15.2/31 เล่ม 13 ข่าวหนังสือพิมพ์เรื่องข้าว เริ่มตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2473
- ทจช.กส.15.2/32 เล่ม 14 ข่าวหนังสือพิมพ์เรื่องเงิน เริ่มตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2474
- ทจช.กส.15.2/33 เล่ม 14 รายงานสินค้าข้าวขาออกจากกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม
- ทจช.กส.15.2/34 เล่ม 14 ข่าวหนังสือพิมพ์เรื่องเงิน
- ทจช.รพท. 1.1/1 "รวมความ". จดหมายเหตุของสภาเผยแผ่พาณิชย์, ฉบับที่ 25,
(กรกฎาคม 2471), หน้า 15.

- ทจช.รฟท. 1.1/6 "การจัดประเภทข้าวเปลือก" , จดหมายเหตุของสภาเผยแพร่พาณิชย์, ฉบับที่ 13, (กรกฎาคม 2467) , หน้า 33-34.
- ทจช.รฟท. 1.1/9 "การทำนาใน 7 มณฑลที่ส่งข้าวออกต่างประเทศ" , จดหมายเหตุของสภาเผยแพร่พาณิชย์, ฉบับที่ 22, (ตุลาคม 2469), หน้า 201.
- ทจช.รฟท. 1.1/11 "สินค้าข้าวออกข้าว" , จดหมายเหตุสภาเผยแพร่พาณิชย์, ฉบับที่ 25, (กรกฎาคม 2470), หน้า 22-23.
- ทจช.สร.0201.40 เรื่องราวร้องทุกข์ (36 กล้อง)
- ทจช.(2)สร.0201.3 บริษัทข้าวไทย จำกัด
- ทจช.(2)สร.0201.57/2 เรื่องรัฐบาลจีนเก็บภาษีข้าวขาเข้า (13 พฤศจิกายน 2476 - 30 พฤษภาคม 2478)
- ทจช.(2)สร.0201.57/3 เรื่องกระทรวงเศรษฐการเสนอหลักการชงธรรมเนียมพ่อค้าข้าวเป็นบริษัทโดยรัฐบาลมีหุ้นด้วย (1-11 ตุลาคม 2478)
- ทจช.(2)สร.0201.57/4 เรื่องตั้งองค์การหรือสำนักงานควบคุมคุณภาพข้าว (31 พฤษภาคม 2482 - 31 สิงหาคม 2496)
- ทจช.(2)สร.0201.57/5 เรื่องตั้งองค์การจัดซื้อข้าวเปลือกเพื่อช่วยเหลือชาวนา (19 ธันวาคม 2487 - 13 มีนาคม 2496)
- ทจช.(2)สร.0201.57/6 เรื่องบัตรแสดงสิทธิในการซื้อข้าวบริโภคและการยกเว้นปิดแสดมภ์ อากรเกี่ยวกับการขายข้าวปันส่วน (3 ธันวาคม 2489 - 2 พฤศจิกายน 2494)
- ทจช.(2)สร.0201.57.1 โรงสี
- ทจช.(2)สร.0201.57.2 การค้าข้าว
- ทจช.(3)สร.0201.1/19 เรื่องการขนส่งข้าวโดยทางรถไฟ 11-17 กรกฎาคม 2479
- ทจช.(3)สร.0201.25/498 บัตรสนเท่ห์เห็นว่ารัฐบาลไม่ควรเก็บภาษีทางอ้อมแก่ราษฎร เพราะราษฎรเป็นชาวนาที่มีความขัดสนยากจนเป็นอันมาก (พ.ศ.2476)
- ทจช.(3)สร.0201.29/1 แผนการส่วนการเกษตรของกระทรวงเกษตรราธิการ (21 กรกฎาคม 2475- 4 พฤศจิกายน 2481)
- ทจช.(3)สร.0201.29/4 สถานที่ทดลองกลีกรวมทุ่งมหาเมฆ (28 กันยายน - 3 ตุลาคม 2478)
- ทจช.(3)สร.0201.29/6 สถานที่ทดลองการเกษตรกลางที่บางเขน (13-15 ตุลาคม 2481)
- ทจช.(3)สร.0201.29/7 การส่งเสริมสวัสดิภาพของกลีกร (25 กันยายน - 20 ตุลาคม 2483)

- ทจช.(3)สร.0201.29/11 กรรมการส่งเสริมการเกษตรและการกลีกรวม (ตอน 1)
(12 ธันวาคม 2489 - 28 พฤษภาคม 2492)
- ทจช.(3)สร.0201.29/12 โครงการส่งเสริมการเกษตร (ตอน 3) (12 กันยายน 2490
- 17 มกราคม 2495)
- ทจช.(3)สร.0201.29/16 กรรมการส่งเสริมการเกษตรและการกลีกรวม (ตอน 2)
(1 มิถุนายน 2492 - 18 มีนาคม 2497)
- ทจช.(3)สร.0201.29/17 เงินทุนเวียนช่วยเหลือเกษตรกร (27 เมษายน 2493 -
6 มิถุนายน 2495)
- ทจช.(3)สร.0201.29/19 ตั้งองค์การส่งเสริมมาตรฐานการครองชีพชาวนา
(13 พฤศจิกายน 2493-17 สิงหาคม 2497)
- ทจช.(3)สร.0201.29/23 ขยายกิจการสถานีทดลองเกษตรกรรมให้ครบทั้ง 5 ภาค หรือ
โครงการจัดตั้งสถานีทดลองเกษตร (8-12 มกราคม 2495)
- ทจช.(3)สร.0201.29/26 นโยบายการช่วยเหลือด้วยการให้ทุนแก่ชาวนา
(5 กรกฎาคม 2495 - 6 กรกฎาคม 2497)
- ทจช.(3)สร.0201.29/28 บัญชี (6 กุมภาพันธ์ - 12 ธันวาคม 2496)
- ทจช.(3)สร.0201.29/29 สสำรวจเศรษฐกิจการเกษตร (7-28 เมษายน 2496)
- ทจช.(3)สร.0201.29/31 งานเกษตรและวันกลีกร (30 ธันวาคม 2496 - 3 ธันวาคม
2499)
- ทจช.(3)สร.0201.29/32 โครงการปลูกต้นกล้าและพันธุ์ข้าวแจกแก่ชาวนา (25 มกราคม
2497 - 23 ธันวาคม 2501)
- ทจช.(3)สร.0201.29/33 การวางแผนรับจ้างไถนาด้วยรถแทรกเตอร์ (25 มกราคม
2497 - 8 มกราคม 2503)
- ทจช.(3)สร.0201.29/35 ใช้การชลประทานเพื่อช่วยเหลือการทำนาโดยไม่ต้องรอฝน
(7 มีนาคม 2497 - 20 ธันวาคม 2500)
- ทจช.(3)สร.0201.29/44 ซื้อขายบัญชีส่งเสริมการทำนา (13 ธันวาคม 2497 -
7 กุมภาพันธ์ 2501)
- ทจช.(3)สร.0201.29/51 ให้เร่งปลูกพืชอื่นที่เหมาะสมแทนการปลูกข้าวในพื้นที่บางแห่งทั้ง
9 ภาค (3กันยายน 2498)
- ทจช.(3)สร.0201.29/54 คณะกรรมการส่งเสริมการเกษตร (17 ธันวาคม - 6 กันยายน
2498)

- ทจช.(3)สร.0201.29/55 นโยบายส่งเสริมการกลีกรรรม (17 พฤศจิกายน 2498)
- ทจช.(3)สร.0201.29/59 การส่งเสริมความรู้แก่ชาวนา (ประกวดทำนาปลัง)ชาวนาไป
ทัศนากจรต่างประเทศ (14 เมษายน - 3 ตุลาคม 2499)
- ทจช.(3)สร.0201.29/60 ราษฎรร้องทุกข์ขอให้เปิดรางระบายน้ำช่วยเหลือการทำนา
(7 - 15 มิถุนายน 2498)
- ทจช.(3)สร.0201.29/69 การสำรวจเนื้อที่ปลูกข้าวและผลิตผลข้าว (29 มกราคม -
30 กันยายน 2500)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/1 เบ็ดเตล็ดเรื่องข้าว (27 กุมภาพันธ์ 2475 - 12 พฤษภาคม
2496)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/2 ส่งข้าราชการไปตรวจตราข้าว ณ ต่างประเทศ (6 มีนาคม
2475 - 21 สิงหาคม 2492)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/3 การประกวดข้าว ณ เมืองเรโยนา ประเทศคานาดา
(5 กันยายน - 24 พฤศจิกายน 2476)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/4 ราคาข้าวตกต่ำตำรืหาคตลาดข้าวและขายข้าวเปลือกแทนข้าวสาร
(10 พฤศจิกายน - 9 กรกฎาคม 2476)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/5 ส่งข้าหลวงไปเจรจาเรื่องผู้ปลูกข้าว (มีเรื่องนาย คาเนมิต
สุโอยามา ขอรับเป็นผู้แทนไปด้วย) (7 กุมภาพันธ์ - 24 มีนาคม 2476)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/6 ประเทศอินเดียกำหนดข้าวเข้าประเทศ (10 มีนาคม 2476
- 27 เมษายน 2477)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/7 แลกเปลี่ยนการซื้อขายข้าวกับสินค้ากับประเทศ โปแลนด์และ
คิวบา (24 มีนาคม 2476 - 23 มิถุนายน 2477)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/8 ข้าวต่างประเทศขอตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูก (30 มีนาคม
2476 - 29 ธันวาคม 2496)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/9 ธนาคารสยามกัมมาจลให้โรงสีแก่รัฐบาลโดยไม่คิดค่าเช่า
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/10 แจกพันธุ์ข้าวปลูกแก่ชาวนาหรือซื้อพันธุ์ข้าวให้ชาวนายืมปลูก
(6 มิถุนายน 2477 - 12 ตุลาคม 2490)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/11 ให้นายสถิติเวนต์และนายแมกซ์เตอร์ทำบันทึกไขราคาข้าวตกต่ำ
(13 มิถุนายน - 12 ตุลาคม 2477)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/12 จำกัดการปลูกข้าวและการส่งข้าวออกนอกประเทศ
(16 - 13 มิถุนายน 2477)

- ทจช.(3)สร.0201.29.1/13 รัฐบาลสหรัฐมลายูขึ้นภาษียกเลิกภาษีสินค้าข้าวที่นำ
เข้าไปในสหรัฐ (21 กรกฎาคม 2477 - 15 พฤษภาคม 2478)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/14 รายงานเรื่องน้ำฝนต้นข้าว (20 - 24 สิงหาคม 2477)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/15 โครงการบำรุงข้าวของประเทศสยาม (26 ตุลาคม 2477
- 12 มีนาคม 2478)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/17 จีนเปิดสินค้าข้าวสยาม (1 พฤษภาคม - 8 พฤษภาคม 2478)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/18 รัฐบาลคิวบาจะเก็บภาษีสินค้าขาเข้า (11-27 กรกฎาคม 2479)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/19 การขนส่งข้าวโดยทางรถไฟ (ตั้งฉากสหกรณ์) (11 - 27
กรกฎาคม 2479)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/24 การซื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้าข้าวกับญี่ปุ่น (23 พฤศจิกายน
2482 - 26 สิงหาคม 2486)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/26 ให้พิจารณาหาทางให้ราษฎรเปลี่ยนทำงานทางอื่นแทนปลูกข้าว
ในตำบลที่ทำไม่ได้
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/29 บริษัทข้าวไทยจะรับซื้อข้าวเปลือกเพื่อรักษาระดับราคา (26
มกราคม - 6 กุมภาพันธ์ 2482)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/31 จำหน่ายหุ้นบริษัทข้าวไทย(25 มีนาคม 2482 - 22 มกราคม
2485)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/32 อนุมัติให้บริษัทข้าวไทยขายข้าวให้แก่ญี่ปุ่น (27 มีนาคม 2482
- 23 ตุลาคม 2484)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/33 รัฐบาลฮ่องกงห้ามพ่อค้าสำรองข้าวและห้ามส่งและนำข้าวออก
นอกและเข้าประเทศ (7 พฤษภาคม 2483 - 8 ตุลาคม 2496)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/37 บันทึกการจัดตั้งบริษัทส่งข้าวออกนอกประเทศร่วมกับประเทศ
ญี่ปุ่น (19 มกราคม 2488)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1/105 ความตกลงเกี่ยวกับการจำหน่ายข้าวระหว่างไทย-พม่า
(13 ตุลาคม 2492 - 7 สิงหาคม 2493)
- ทจช.(3)สร.0201.29.1 ข้าว
- ทจช.(3)สร.0201.29.2 นาและเงินค่านา
- ทจช.(3)สร.0201.29.3 1 ชำนา
- ทจช.(3)สร.0201.30 การชลประทาน
- ทจช.ก/ป7/2496/ศก. 1.4 เรื่องข้าว

- ทจช.ก/ป7/2496/กษ. 4 กรมกลีกรรม
- ทจช.ก/ป7/2497/กษ. 1.2 นโยบายการเกษตรของชาติ
- ทจช.ก/ป7/2497/ศก. 1.3 การควบคุมราคาสินค้า
- ทจช.ก/ป7/2497/ศก. 1.4 การเศรษฐกิจ
- ทจช.ก/ป7/2497/ศก. 1.5 สินค้าขาเข้า-ขาออก
- ทจช.ก/ป7/2497/ศก. 3.1 การค้าข้าวและตลาดข้าวไทยในต่างประเทศ (3 ปี)
- ทจช.ก/ป7/2498/กษ. 1.1 การช่วยเหลือทางการกลีกรรม
- ทจช.ก/ป7/2498/กษ. 1.2 การเพาะปลูก
- ทจช.ก/ป7/2498/กษ. 2.1 การประกวดพันธุ์ข้าว
- ทจช.ก/ป7/2498/ศก. 1.1 การค้าข้าว (2ปี)
- ทจช.ก/ป7/2498/ศก. 1.5 การค้าข้าว
- ทจช.ที่ 52/7 152 "เบ็ดล็ดเรื่องข้าวแพง, การตั้งร้านฝ้ายจำหน่ายข้าวปันส่วน ฯลฯ"
(9 สิงหาคม 2486 - 13 ธันวาคม 2495)
- ทจช.23/สย/2477/55 รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 55/2477 (สามัญ)
สมัยที่ 2 พ.ศ. 2477 วันที่ 26 มีนาคม 2477, หน้า 3838-3932.
- ทจช.ป/3/871 นาครสงคราม ประจำปี พ.ศ. 2465. พระนคร: หนังสือพิมพ์ไทย, 2465.
(ภาค 1 แผนกเกษตรกรรม)

เอกสารตีพิมพ์

- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. เศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยชาวนาร่วมสมัย บทวิเคราะห์สหพันธ์ชาวนา ชาวไร่แห่งประเทศไทย. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- กมล จันทรส. อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเล. พระนคร: โอเดียนสโตร์, 2506.
การข้าว, กรม. ข้าวส่งออกระยะ 10 ปี พ.ศ.2493-2501.
- เกษตร, กระทรวง. ประวัติกระทรวงเกษตร. พระนคร: รุ่งเรืองธรรม, 2494.
(พิมพ์ในงานเปิดตึกที่ทำการกระทรวงเกษตร 2499)
- _____. ประวัติกระทรวงเกษตร. พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานเปิดตึกที่ทำการกระทรวงเกษตร
1 เมษายน 2500.

- เกษตรราชการ, กระทรวง. เรื่องทำไร่ไถนา. พระนคร: พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานพระราชพิธีฝัง
มงคลจรตพระนางคัล รัตนโกสินทร์ศก 129.
- ขุนวิจิตรมาตรา. ประวัติการค้าไทย. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์การพิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 4, 2516.
- _____ . สองฝั่งลำน้ำเจ้าพระยา. พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ
นางสาวสมัครจิต งามพินิจ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม 27 กรกฎาคม 2509.
- จอห์นสตัน, เดวิด บรูซ. สังคมชนบทและภาคเศรษฐกิจข้าวของไทย พ.ศ. 2423 - 2473.
พรพินธุ์ เอี่ยมธรรม บรรณาธิการแปล สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ร่วมกับ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2530.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2395 - 2400,
พระนคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2504
- จิตร ภูมิศักดิ์ (สมสมัย ศรีสุทรวรรณ). โฉมหน้าศักดินาไทย. พระนคร: รุ่งเรืองศิลป์, 2522.
_____ . สังคมไทยลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา. กรุงเทพฯ: ไม้งาม, 2526.
- เจนนีเฟอร์ เวย์น คุษแมน (ผู้แต่ง) ชันจิตต์ อ่ำไพพรรณ (ผู้แปล). การค้าทางเรือสำเภา
จีนสยามยุคต้นรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- จิวรีรัตน์ เกียรติมาพันธ์, ประนุช ทวีทรัพย์สาร, อัจฉรา ชุมดี. วิกฤติการณ์ข้าวกับปัญหา
เศรษฐกิจไทย. มบท, มมป. (อัดสำเนา).
- แจ๊ค เอ็ม. พอตเตอร์ (เขียน) นฤจร อธิจิระจรัส(แปล). โครงสร้างสังคมของ
ชาวนาไทย. มูลนิธิโครงการสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2526.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และสมภพ มานะรังสรรค์ บรรณาธิการ ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย
จนถึง พ.ศ. 2484. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- _____ . วิวัฒนาการทุนนิยมไทย. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิชาการ คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- _____ . นาถสุภา และพรนิไล เลิศวิชา. วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์,
2537.
- _____ . เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2527.
- _____ . เศรษฐกิจศาสตร์กับประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2524.
- ไชยยงค์ ชูชาติ และ โสภิน ทองปาน. เศรษฐกิจการค้าของประเทศไทย (An Economic
Study of Rice Marketing in THAILAND) พระนคร: แพร์นิตยา, 2503.
- ซิมเมอร์แมน, คาร์ล ซี. การสำรวจเศรษฐกิจในชนบทสยาม นายซิม วีระไวทยะ แปลและ
เรียบเรียง มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2525.

- เดอมมาลย์ ราชภัณฑารักษ์. พัฒนาการเกษตรกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย พ.ศ. 2435-2475. กรุงเทพฯ: มุลนิธิตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2520.
- ดิเรก ชัยนาม. ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา, 2511.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระนเรศวรมหาราช. เรื่องลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ. พระนคร, 2470. (พิมพ์ซ้ำใน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หนังสืออ่านประกอบ คำบรรยายวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย. พระนคร, 2514, หน้า 40-64.)
- ทรงศรี อาจอรุณ. การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับประเทศมหาอำนาจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, 2516.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. การปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475. มุลนิธิตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2535.
- นิติ กลีโกศล. คู่มือค้นคว้ากฎหมายด้านเศรษฐกิจในประชุมกฎหมายประจำศก (พ.ศ. 2349-2484). เอกสารวิชาการหมายเลข 54 สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- นิติ เอี้ยวศรีวงศ์. "วัฒนธรรมกรรมพิธีกับวรรณกรรมต้นรัตนโกสินทร์" ใน ปากไก่และใบเรือ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์, 2527.
- _____ . "ลัทธิจักรวรรดินิยมในศตวรรษที่ 16 - 19" บทความประกอบการสัมมนา วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2523.
- นिरาศชานา. กรุงเทพฯ: มมท. , มมป.
- บันทึกการทอน้ำในประเทศสยาม และรายงานการชลประทานแห่งประเทศไทย. พิมพ์ในการพระราชทานเพลิงศพ มหาอำมาตย์ตรี พระยาชลมารคนิจารณ์ (ม.ล. วงศ์ สนิทวงศ์) ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม 10 กุมภาพันธ์ 2497.
- ป๋วย อึ้งภากรณ์ และ สุภาพ ยศสุนทร. เศรษฐกิจแห่งประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 3 พระนคร: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2504.
- ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2405-2408 . องค์การค้าของคุรุสภา, 2504.
- ประชุมพงศาวดาร เล่มที่ 12. (ภาคที่ 15-16) องค์การค้าของคุรุสภา, 2507.
- ประชุมพงศาวดาร ฉบับหลอมตแห่งชาติ เล่มที่ 13. (ภาคที่ 55). สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2514.
- ประวัตินายมา บุญกุล ต.ช.. พระนคร: พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระราชทานเพลิงศพนายมา บุญกุล, 2507.

_____ . "ลัทธิจักรวรรดินิยมในศตวรรษที่ 16 - 19" บทความประกอบการสัมมนา
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2523.

นิราศชานา. กรุงเทพฯ: มมท. , มมป.

บันทึกการทศนาในประเทศไทยสยาม และรายงานการชลประทานแห่งประเทศไทย. พิมพ์ในการ
พระราชทานเพลิงศพ มหาอำมาตย์ตรี พระยาชลมารคพิจารณ์
(ม.ล. พงศ์ สนิทวงศ์) ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม 10 กุมภาพันธ์ 2497.

ป่วย อังภากรณ์ และ สุภาพ ยศสุนทร. เศรษฐกิจแห่งประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 3 พระนคร:
โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2504.

ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2405-2408 . องค์การค้าของคุรุสภา, 2504.

ประชุมพงศาวดาร เล่มที่ 12. (ภาคที่ 15-16) องค์การค้าของคุรุสภา, 2507.

ประชุมพงศาวดาร ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่มที่ 13. (ภาคที่ 55). สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2514.

ประวัตินายมา บุญกุล ต.ช. . พระนคร: พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระราชทานเพลิง
ปลายอ้อ ชนชนนท์. นายทุนพ่อค้ากับการก่อตัวและขยายตัวของระบบทุนนิยม ในภาคเหนือ
ของไทยพ.ศ.2464-2523. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ปิยะฉัตร ปิตะวรรณ. ระบบไพร่ในสังคมไทย พ.ศ.2411-2453. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2526.

พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม. รายงานผลการวิจัย ผลของการเปิดประตูการค้ากับมหาอำนาจ
ตะวันตกที่มีผลต่อสังคมเกษตรกรรมไทย พ.ศ. 2398-2475. คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525.

พรรณี บัวเล็ก. ลักษณะของนายทุนไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ถึง 2 (พ.ศ.
2457-2483. เอกสารการประชุมนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัย
ลอนดอน ประเทศอังกฤษ(1993)

นิธิปรีชากร, กรมหลวง. "เรื่องการทำนา" ลัทธิธรรมนิยม ภาค 3.

ไพฑูรย์ สายสว่าง. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของลุ่มน้ำเจ้าพระยา. เอกสารสัมมนาประวัติ
ศาสตร์เศรษฐกิจไทย คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2522.

มงคลประศาสน์, ชุน. ตำราการทำนา.(ม.ป.ท.) โรงพิมพ์เทพศิรินทร์, 2471.

ยิ่งศักดิ์ อิศรเสนา, ม.ล. ตอบปัญหาจีปาณะเกี่ยวกับการบำรุงข้าว.

_____ . ประวัติเจ้าพระยาวรวงศ์ไพบูลย์. พระนคร: บรรณกิจ, 2520.

_____ . มายาแม่โสฬ. พระนคร: เจริญกิจ , มมป.

ร.แลงการ์ด. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. เล่ม 1,2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. บรรณานุกรมเศรษฐกิจประเทศไทย. 2528.
- _____. เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยพรีเอมิยมข้าว. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 ตอนที่ หน้า 396 วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2475.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 63 ตอนที่ 29 หน้า 296 วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2489.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 67 ตอนที่ 56 หน้า 957 วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2493.
- เราต่างเป็นห่วงอย่างเดียวกัน. พระนคร: พิมพ์เป็นอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นาย กรรชิง โชติกเสถียร, 2516.
- ลูเซียน เอ็ม. แองส์(เขียน) นฤจร อธิธิระจรัส(แปล). ข้าวกับมนุษย์: นิเวศวิทยาทางการเกษตรในเอเชียอาคเนย์. มุลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์, 2527.
- วงษานุประพันธ์, เจ้าพระยา. ประวัติกระทรวงเกษตรราธิการ. ข้าราชการกระทรวงเกษตรราธิการพิมพ์ช่วยในงานพระราชเพลิงศพ นายพลเอก เจ้าพระยวงษานุประพันธ์ (ม.ร.ว.สัทธาน สนิทวงศ์) พระนคร: แพรววิทยา, 2512.
- วิจิตรวาทการ, หลวง. "คำสอนเรื่องประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของไทย" ในสำนักรัฐมนตรี. วิจิตรวาทการอนุสรณ์ เล่ม 1. พระนคร, 2505. (หน้า 33-180.)
- วิทยากร เชียงกุล. การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: จั๊บแกระ, 2523.
- วิทยากร เชียงกุล. ปัญหาพื้นฐานของชาวนาไทย. พระนคร: โสภณพิพรพจนานกร , 2482.
- วีรกุล ทองน้อย .สยามสามยุค. พระนคร: เขมมบรรณกิจ, 2494.
- ศราภย์พิพัฒน์, พระยา. ชีวิตของประเทศ. สำนักพิมพ์ศราภย์, 2512.
- ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์. รายงานผลการวิจัยเรื่อง ระบบการตลาดข้าวในภาคกลางของประเทศไทย (The Marketing System of Rice in the Central Region of THAILAND) สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- ศิริ ผาสุก. ข้าวร้องไห้ (ถ้าชาวนาล้มละลาย การค้าขายจะพินาศ ประเทศชาติจะล่มสลาย) กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาวิจัยงานพัฒนาชนบท, 2529.-
- สกินเนอร์ จี. วิลเลียม. สังคมจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. ชาญวิทย เกษตรศิริ บรรณาธิการ มุลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช 2529.

- สนธิ เตชานันท์. "ข้าว: ต้นเหตุของปัญหาเศรษฐกิจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว". ใน อนุสรณ์ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช. (วรุณญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, และวุฒิชัย มุลศิลป์-บรรณาธิการ) แสงรุ่งการพิมพ์, 2521.
- สถิติพยากรณ์รายปีประเทศไทย. บรรพ 20 เล่ม 2 เล่ม 2480 - 2481. พระนคร: กองประมวลสถิติพยากรณ์ มปป.
- สมุดสถิติรายปีของประเทศไทย พ.ศ. 2488 - 2498.
- สมภพ มานะรังสรรค์. การขยายตัวของระบบทุนนิยมในประเทศไทย (2488-ปัจจุบัน). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2524.
- สมภพ มานะรังสรรค์. การผลิตและการค้าข้าวของไทยในช่วง ปี 1930's. เอกสารการประชุมนานาชาติไทยศึกษา ครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ, 1993.
- _____. แนวโน้มพัฒนาการเศรษฐกิจไทยในช่วงก่อนและหลังการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ. โครงการพัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย. (คำแปลรายงานของคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและวิวัฒนาการ) พระนคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2503.
- สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักงานเลขาธิการ. สถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทย ฉบับที่ 2 (2494-2495). พระนคร: สำนักงานเลขาธิการ สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2496.
- สวาท เสนาณรงค์. (แปล) ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2512.
- สังคีต นิริยะรังสรรค์. ทุนนิยมขุนนางไทย พ.ศ. 2475-2503. พระนคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2526.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. โครงการพัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย (คำแปล) รายงานของคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารระหว่างประเทศ เพื่อการบูรณะ และวิวัฒนาการ. พระนคร: กองการพิมพ์สลากกินแบ่ง, 2503.
- สิริลักษณ์ ศักดิ์เกรียงไกร. ต้นกำเนิดชนชั้นนายทุนในประเทศไทย (พ.ศ. 2398-2453). สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2523.
- สิทธิพร กฤษดากร, มรว. กลีกรมบนตอนหลักวิทยาศาสตร์และคำแนะนำสำหรับทำจริงในมท., มปป.

- "_____ . บทความของและเกี่ยวกับ ม.จ.สิทธิพร กฤษดากร (2426 - 2516).
พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514.
- เสถียร ลายลักษณ์ และคนอื่น ๆ. (ผู้รวบรวม). ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม 30
ปี พ.ศ.2460. พระนคร: โรงพิมพ์เตลิเมลล์, 2475-2483.
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 31 ปี พ.ศ.2461.
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 32 ปี พ.ศ.2462.
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 33 ปี พ.ศ.2463.
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 34 ปี พ.ศ.2464.
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 35 ปี พ.ศ.2465.
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 45 ปี พ.ศ.2475.
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 47 ปี พ.ศ.2477.
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 49 ปี พ.ศ.2479.
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 50(ภาค 1) ปี พ.ศ.2480(ตอนที่ 1).
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 50(ภาค 2) ปี พ.ศ.2480(ตอนที่ 2).
- _____ .ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 55(ภาค 1) ปี พ.ศ.2485(ตอนที่ 1).
- สุริยานุวัตร, พระยา. ทฤษฎีศาสตร์. กรุงเทพฯ: พิมพ์, 2518.
- สุวรรณธุ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, มรว. เรื่องเข้าของประเทศไทยสยาม. พิมพ์ในงานพระราชทาน
เพลิงศพ นายพันตรีหม่อมราชวงศ์สุวรรณธุ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. พระนคร:
โสภณพิพรรฒนาการ , 2478.
- สุนทรী อาสะไวย์. ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่และผลกระทบต่อชาวนาสยามในทศวรรษ
1930. เอกสารการประชุมนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยลอนดอน
ประเทศอังกฤษ 1993.
- _____ . วิกฤตการณ์เศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 1. เอกสารวิจัยหมายเลข
29 สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2533.
- โสภิน ทองปาน. นโยบายส่งออกสินค้าเกษตรกรรมของไทย. สมาคมสังคมศาสตร์
แห่งประเทศไทย 2528.
- อภิชัย พันธเสน และมนตรี เจนวิทย์การ. การเมืองเรื่องข้าว:นโยบายประเด็นปัญหา
และการขัดแย้ง. โครงการศึกษา นโยบายสาธารณะ สมาคมสังคมศาสตร์แห่ง
ประเทศไทย, 2531.
- อรัญญา พรหมชมพู. เส้นทางสังคมไทย. กรุงเทพฯ: อักษร, 2522.

อสิมภินพงศ์ จัตราคม. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532.

อดุล อิมโอชา, เขื่อนในประเทศไทย เล่ม 1. องค์การค้าคุรุสภา, 2530.

อนุমানราชธน, พระยา. ชีวิตชาวนา. พระนคร: รุ่งเรืองธรรม, 2496.

_____ . ประเพณีเบ็ดเตล็ดของเสถียรโกเศส. พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2508.

อนุสรณ์นายโกศล อนุตระกูล. พระนคร: มปท , 2502. ที่ระลึกในพิธีฝังศพ ณ สุสานอนุตระกูล ถนนสีลม.

อัญชลี สุธ้ายนต์. "แรงงานไพร่ในสังคมไทยโบราณ". บทความสัมมนาเรื่อง ประวัติศาสตร์แรงงานไทย . จัดโดยภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิทรรศน์แรงงานไทย และมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท เมื่อวันที่ 27-28 ตุลาคม 2538.

อัมมาร์ สยามวาลา. ข้าวในเศรษฐกิจไทย. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2522.

_____ . "ข้าว" เศรษฐกิจการเกษตร รั้งสรรค์ ธนะพรพันธุ์ บรรณาธิการ พระนคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย 2517, หน้า 21-114.

แอนดรูส์, เจมส์ เอ็ม. รายงานการสำรวจโคกกิจตามชนบทสยามครั้งที่ 2 พ.ศ. 2477. พระนคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่, 2480

อุทิศ นาคสวัสดิ์. ภาวะหนี้สินของชาวนาและการค้าข้าวในภาคกลาง ประเทศไทย พ.ศ. 2500-2501. พระนคร: กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตร 2501.

เอี่ยม ทองดี. ข้าววัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2538.

วารสาร

จามะรี นิกษ์วงศ์. "ระบบทุนนิยมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมชาวนาไทย" วารสารเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 (เมษายน-มิถุนายน 2527), หน้า 1-39.

จุไรรัตน์ โชติกาล. "หม่อมเจ้าสิทธิพรกับแนวคิดเกษตรกรรมไทยในอนาคต" วารสารปราชญ์สาร ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2529), หน้า 92-101.

ฉลอง สุนทราวาณิชย์. "การขยายตัวของเขตปลูกข้าวพม่าตอนล่าง พ.ศ. 2395-2428" วารสารมนุษยศาสตร์ ปีที่ 14 เล่มที่ 1-2 (2530), หน้า 29-45.

- ชลลดา วัฒนศิริ. "พระคลังข้างที่กับการลงทุนธุรกิจในประเทศไทย พ.ศ. 2433 - 2475" วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (มิถุนายน 2531), หน้า 5-32.
- ธีเกฮารุ ทานาเบ้. "การชลประทานเพื่อการเกษตรในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย" วารสารธรรมศาสตร์ (ตุลาคม 2518 - มกราคม 2519).
- _____. "ปฏิบัติการด้านอุทกกรรมในกบฏชาวนา: ศึกษาจากกรณีของสยามระหว่างช่วงระยะเข้าสู่ศตวรรษที่ 20" วารสารธรรมศาสตร์ 15, 1 (มีนาคม 2529), หน้า 129-150.
- ทรงชัย ณ ยะลา. "วิเคราะห์สังคมไทย" วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง 1 (มีนาคม-เมษายน 2524)
- ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. "การเคลื่อนย้ายแรงงานอีสานเข้าสู่ส่วนกลางในอดีต" วารสารธรรมศาสตร์ 11, 3 (กันยายน 2522), หน้า 56-65.
- _____. "ความพยายามของเจ้านายไทยในการลงทุนทางเศรษฐกิจจะศึกษาเฉพาะกรณีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์" วารสารธรรมศาสตร์ 9, 10 (กรกฎาคม - กันยายน 2522), หน้า 99-119.
- _____. "บทบาทกรมพระคลังข้างที่ต่อการลงทุนทางเศรษฐกิจในอดีต (พ.ศ. 2433 - 2475)" วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (มิถุนายน 2528), หน้า 122-159.
- นิตยา มาพึ่งพงศ์. "การค้าระหว่างประเทศและระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ (2363-2398)" เก็บความจาก Ammar Siamwala: "Foreign Trade and Domestic Economy in Siam (1820-1865)" Mimeo. จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (เมษายน 2518), หน้า 60-70.
- _____. "โครงการชลประทานในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาโดยการวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์" เก็บความจาก Leslie E. Small "Historical Development of the Greater Chao Phya Water Control Project: An Economic Perspective", Journal of the Siam Society, 61:1, January 1973 จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (กันยายน 2517), หน้า 44-52.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, "ปรากฏการณ์ความคิดหรือแนวคิดทางเศรษฐกิจของปรีดี พนมยงค์". วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง. 3, 2 (ตุลาคม 2526), หน้า 42- 59.

- ยุนิน คำแห่ง."เทคโนโลยีการผลิตข้าวของประเทศไทย พ.ศ.2398-3475" วารสาร
เศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มีนาคม 2531), หน้า 97-150.
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์."การศึกษาภาวะการแข่งขันในตลาดข้าวภายในประเทศ: บทสำรวจ
งานวิชาการ" วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1
(มีนาคม 2530) หน้า 169-198.
- ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม."นครชัยศรี" วารสารเมืองโบราณ ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (สิงหาคม-
พฤศจิกายน 2525), หน้า 7- 23.
- สภาเผยแผ่พาณิชย์. "การทำนามณฑลอยุธยา" จดหมายเหตุของสภาเผยแผ่พาณิชย์
ฉบับที่ 1 (มิถุนายน 2464) และ ฉบับที่ 2 (กันยายน 2464).
- ____. "ผลในทางทรัพย์สินและในทางเงินแห่งการทำนาได้น้อยในพ.ศ. 2464"
จดหมายเหตุของสภาเผยแผ่พาณิชย์ ฉบับที่ 3 (มกราคม 2464),
ฉบับที่ 4 (เมษายน 2465), ฉบับที่ 5 (กรกฎาคม 2465), ฉบับที่ 10
(ตุลาคม 2466).
- ____. "บรรพตกรรมเรื่องการท่น้ำในประเทศไทย" จดหมายเหตุของสภาเผยแผ่พาณิชย์
ฉบับที่ 15 (มกราคม 2467).
- ____. รายงานย่อแสดงรายได้ รายจ่ายของประเทศสยามประจำปี พ.ศ. 2468 และ
ข้อความเพิ่มเติม โน้ตเรื่องการท่น้ำที่ได้จัดทำไปในเงินทุนในพ.ศ. 2466 และ
2467" จดหมายเหตุของสภาเผยแผ่พาณิชย์ ฉบับที่ 18 (ตุลาคม 2468).
- ____. "สำรวจโภคทรัพย์ของประเทศสยาม และวิจารณ์การค้าขายกับนานาประเทศใน
รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี 6 (พ.ศ. 2453-2468)"
จดหมายเหตุของสภาเผยแผ่พาณิชย์ ฉบับที่ 20 (เมษายน 2469).
- สุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ. "ข้าวไพร่-ข้าวเจ้าของสยาม" ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ (2531).
- สุธน ศรีหิรัญ."ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี" วารสารธรรมศาสตร์. ปีที่ 4
เล่มที่ 3 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2518), หน้า 67.
- สุทธิ ประศาสน์เศรษฐ์."วิวัฒนาการระบบเศรษฐกิจไทยในรอบ 200 ปี" วารสารปาจารย์สาร
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2525)
- สุนทรী อาสะไวย์."พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของ"ธนบุรี"ในฐานะส่วนหนึ่งของดินดอนสาม
เหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา" วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 20 ฉบับที่ 3
(กันยายน 2537) หน้า 108-134.

- _____ . "ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่และผลกระทบที่มีต่อชาวนาสยามในทศวรรษ 2470" วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2536) หน้า 71-110.
- _____ . "วิกฤติการณ์ข้าวหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง" วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มีนาคม 2531), หน้า 151-.
- อัมมาร์ สยามวาลา. "ข้าว" วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 3 เล่มที่ 3 (พฤษภาคม 2517), หน้า 5-91.

วิทยานิพนธ์

- กิตติ ดันไทย. "คลองกับระบบเศรษฐกิจของไทย (พ.ศ. 2367-2453)", วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- กิตติเดช สุตระสุนธ์. "กฎหมายไทยกับการตลาดข้าวในประเทศ : ผลกระทบต่อชาวนาไทย" วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ชวลิต วายุกต์. "การปฏิรูปเศรษฐกิจในประเทศไทย 2475-2485", วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518.
- ซิลวี มาดคาลีนา ฮอลลิงกา. "การจัดการชลประทานในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ". วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- ณอม ตะนา. "กิจการโรงสีข้าวในที่ราบภาคกลางของประเทศไทย พ.ศ. 2401-2481", วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.
- ทัศนาวร ทองแสน. "นโยบายข้าวของรัฐบาลไทยระหว่าง พ.ศ. 2475-2503". วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

- ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. "การผลิตและการค้าข้าวในภาคกลาง ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2411-2475)", วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2521.
- นवलสว่าง อัครวินานนท์. "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของเมืองเพชรบุรี (พ.ศ. 2400-2460)". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- นิติ กลีโกศล. "การเก็บค่านาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-3482". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525.
- ปราณี กล้าส้ม. "การแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับชาวนาโดยวิธีการสหกรณ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ผจญ ธรรมสนอง. "การค้าข้าวของประเทศไทย". วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504.
- ผาณิต รวมศิลป์. "นโยบายพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตั้งแต่ พ.ศ. 2481 ถึง พ.ศ. 2487". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2520.
- พรเพ็ญ อ้นตระกูล. "การใช้จ่ายเงินแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- พร้อมพรรณ รัตน์โกเศศ. "การวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการข้าวไทยในตลาดต่างประเทศที่สำคัญ", วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.
- พรรณี บัวเล็ก. "การเติบโตและการพัฒนาของนายทุนธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย พ.ศ. 2475-2516", วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

- พวงเพชร สุรัตน์กุล. "เปรียบเทียบผลงานของเสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการ".
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- พยุร ออรุ่งโรจน์. "ภาวะการผลิตและการค้าข้าวของประเทศไทย 2493-2500".
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2507.
- นิชัย สิงห์ทอง, ร้อยโท. "นโยบายการส่งเสริมการเกษตรกรรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต
ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- นุเกศ จันทกานนท์. "ประวัติความเป็นมาและการขยายตัวทางการค้าของชาวจีนใน
กรุงเทพมหานคร ระหว่าง พ.ศ. 2398-2475". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต
ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. "นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวจีนในประเทศไทย (พ.ศ. 2475-
2500)". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- มณฑล คงแถวทอง. "เศรษฐกิจข้าวและน้ำตาลทรายในลุ่มแม่น้ำท่าจีน พ.ศ. 2398-2453",
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.
- มยุรี นกยูงทอง. "ปัญหาเศรษฐกิจของไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
(พ.ศ. 2468-2477)". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- ยุพเรศ มิลลิแกน. "บทบาทชาวจีนในประเทศไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
วิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.
- ยุพิน คำแห่ง. "เทคโนโลยีการผลิตข้าวของประเทศไทย พ.ศ. 2398-2475",
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528.
- ระวีวรรณ เกียรติกำพลชัย. "ลักษณะและบทบาทของกลุ่มพ่อค้าผู้ส่งออกข้าวของประเทศไทย
พ.ศ. 2489-2528", วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

- วรรณ เลี้ยววาริณ. "การวิเคราะห์ระบบการตลาดของข้าวและบริษัทส่งออกของไทย"
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2524.
- วันเพ็ญ ปุจิปโต. "พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถกับงานด้านการคลัง พ.ศ.
2450-2475". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์-
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ศิวรักษ์ ศิวารมย์. "กระบวนการแบ่งชนชั้นชาวนาในชนบทศึกษาเฉพาะชาวนาภาคกลาง
พ.ศ. 2485-2524". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สนั่น รัตนโสภาก. "วิวัฒนาการบริษัทต่างชาติในประเทศไทย พ.ศ. 2398-2484".
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สมชาย หลั่งหมอยา. "ปัญหาชาวนาและนโยบายของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต
ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- สุวิทย์ ไททยวัฒน์. "วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบทในภาคกลางของประเทศไทยระหว่าง
พ.ศ. 2394-2475", วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- สุนทรী อาสะไวย์. "การพัฒนาระบบชลประทานในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2431ถึง
พ.ศ. 2493", วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- แสง กุลทองคำ. "ข้าวเป็นพลังความมั่นคงทางเศรษฐกิจ". วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
รุ่นที่ 8, 2509.
- อัจฉรา ชุมดี. "งานด้านการเกษตรและการคมนาคมของเจ้าพระยาวางษานุประพันธ์ พ.ศ.
2452-2468". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- อาอิมัด อันนูอาร์. "การประเมินนโยบายการค้าระหว่างรัฐบาลไทยต่อรัฐบาลต่างประเทศ"
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์, 2511.

อุบล จิระสวัสดิ์. "สภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2". วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ ภัคดีวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

ภาษาอังกฤษ

- Chatthip Nartsupha. The Political Economy of Siam 1910-1930. Bangkok: Sangroong, 1981.
- Cheng Siok-Hwa. The Rice Industry of Burma, 1852-1940. Kuala Lumpur: University of Malaya Press, 1968.
- Chirmsak Pinthong. A Price Analysis of Thai Rice Marketing System. Ph. D. Dissertation. Stanford University, 1977.
- Feeny, David. The Political Economy of Productivity: Thai Agricultural Development, 1880-1975. Vancouver : University of British Columbia Press, 1982.
- Ingram, James C. Economic Change in Thailand , 1850-1970. Kuala Lumpur : Oxford University Press, 1971.
- Johnston, David B. Rural Society and the Rice Economy in Thailand, 1880-1930. Ph.D. Dissertation, Yale University , 1975.
- Skinner, William G. Chinese Society in Thailand , An Analytical History. Ithaca, New York : Cornell University Press, 1958.
- Statistical Year Book of The Thai Kingdom of Siam. Central Service of Statistic Department of Secretary General of the Council.
- Suehiro, Akira. Capital Accumulation in Thailand 1855-1985. Tokyo: Yuuki Kikaku, 1989.

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติว่าด้วยการยึดทรัพย์สินกลีกร

พุทธศักราช 2475

ปราชธานีปก ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาปราชธานีปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า สมควรจำกัดการยึดทรัพย์สินของกลีกร เพื่อให้กลีกรสามารถประกอบอาชีพในทางกลีกรต่อไปได้

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ด้วยความแนะนำยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของกลีกร พุทธศักราช 2475"

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ตั้งแต่วันที่ ใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบทบัญญัติในกฎหมายซึ่งมีข้อความขัดแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 "กลีกร" หมายความว่า ผู้ที่มีอาชีพในการกระทำการกลีกรวม เช่น ทำนา หรือทำสวน หรือทำไร่ หรือเลี้ยงสัตว์

มาตรา 5 ทรัพย์สินของกลีกรดังกล่าวต่อไปนี้ ท่านห้ามมิให้เจ้าหนี้ยึด คือ

- (ก) พืชผลที่ยังไม่ถึงเวลาเก็บเกี่ยว
- (ข) หนี้ที่หนี้ที่จะใช้ไปเปิดต่อไปตามปรวิมาณอันสมควร โดยเทียบเคียงกับเนื้อที่ซึ่งกลีกร ได้ทำนาในปีที่แล้วมา

(ค) หนี้ที่เก็บไว้สำหรับเลี้ยง และครอบครัวตามฐานะรูป สำหรับปีหนึ่ง

(ง) สัตว์และเครื่องมืออันประกอบอาชีพ ที่มีไว้พอควรแก่การดำเนินอาชีพต่อไป

มาตรา 6 ทรัพย์สินของกลีกรดังกล่าวในมาตรา 5 นั้น ถ้าหากถูกยึดอยู่และยังไม่ไต่ถามจนถึงวันใช้พระราชบัญญัตินี้ เจ้าของก็อาจร้องขอให้ถอนการยึดเสียได้ก่อนที่จะขายทอดตลาด

ประกาศมา ณ วันที่ 21 กันยายน พุทธศักราช 2475 เป็นปีที่ 8 ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับพระบรมราชโองการ พระยามโนกรณินดิธาดา ประธานคณะกรรมการราษฎร

(49 ร.จ. 396 ลงวันที่ 22 กันยายน 2475)

ภาคผนวก ข

พระราชบัญญัติ

ควบคุมการเช่านา พ.ศ. 2493

ในพระปรมาภิไธย

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

รังสิต กรมพระชินนาทนเรนทร

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ให้ไว้ ณ วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2493

เป็นปีที่ 5 ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายควบคุมการเช่านา
พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาจึงมีพระบรมราชโองการให้ตรา
พระราชบัญญัติขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. 2493"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป ถ้าจะให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในท้องที่ใด เว้นแต่จะได้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 3 พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่การเช่านาแต่ละราย ซึ่งมีที่เช่านาเกิน
กว่าหนึ่งร้อยไร่สำหรับนาหว่าน หรือเกินกว่าสิบไร่สำหรับนาดำ

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้
"นา" หมายความว่า ที่ดินซึ่งโดยปกติใช้เป็นที่เพาะปลูกข้าวเป็นส่วนสำคัญ

"การเช่านา" หมายความว่า การเช่า หรือการเช่าช่วงที่ได้รับความยินยอมจากผู้ให้
เช่า และให้หมายรวมถึงการมอบหมายที่ดินเพื่อทำนา แล้วเรียกเก็บส่วนแบ่งจากผลผลิตที่ได้
เป็นเงินหรือข้าวด้วย

"ปี" หมายความว่า ระยะเวลาสิบสองเดือนของการเช่านาตามจารีตประเพณีแห่ง
ท้องถิ่น

"ถึง" หมายความว่า ถึงหลวง

มาตรา 5 ห้ามมิให้ผู้เช่าเรียกเก็บค่าเช่าเกินกว่าอัตราดังต่อไปนี้

- (1) นาที่มีผลทำนาได้ข้าวเปลือกโดยปกติในปีหนึ่งไร่ละสิบถึงขึ้นไป เรียกเก็บได้ไม่เกินไร่ละสิบถึง
- (2) นาที่มีผลทำนาได้ข้าวเปลือกโดยปกติในปีหนึ่งไร่ละสามสิบถึงขึ้นไปแต่ไม่ถึงสี่สิบถึง เรียกเก็บได้ไม่เกินไร่ละหกถึง
- (3) นาที่มีผลทำนาได้ข้าวเปลือกโดยปกติในปีหนึ่งไร่ละยี่สิบถึงขึ้นไปแต่ไม่ถึงสามสิบถึง เรียกเก็บได้ไม่เกินไร่ละสามถึง
- (4) นาที่มีผลทำนาได้ข้าวเปลือกโดยปกติในปีหนึ่งไร่ละไม่ถึงยี่สิบถึง เรียกเก็บได้ไม่เกินไร่ละหนึ่งถึง

ในกรณีเรียกเก็บค่าเช่าเป็นเงิน ให้เรียกเก็บได้ไม่เกินราคาข้าว อันเรียกเก็บได้ตามความในวรรคก่อน ตามที่มีอยู่ในท้องที่ขณะที่ต้องชำระค่าเช่า

มาตรา 6 ค่าเช่าจะเรียกเก็บได้เมื่อเสร็จการทำนา ห้ามมิให้เรียกเก็บมัดจำหรือ เก็บค่าเช่าล่วงหน้า

มาตรา 7 ถ้าในปีใดการทำนาไม่ได้ผลสมบูรณ์ โดยมีใช้เป็นเพราะความผิดของผู้เช่าให้ผู้เช่าเสียค่าเช่าลดลงตามส่วนแห่งผลการทำนาที่เสีย

แต่ถ้าการทำนาได้ผลต่ำกว่าหนึ่งในสิบของผลที่ได้โดยปกติซึ่งมิใช่เป็นความผิดของผู้เช่าห้ามมิให้เรียกเก็บค่าเช่า

มาตรา 8 การตกลงใด ๆ ดังต่อไปนี้ไม่เป็นการผูกพันคู่กรณีในการเช่านา

- (1) การให้ผู้เช่าเสียเงินกินเปล่า ทริพย์สินหรือบริการใดแก่ผู้ให้เช่าหรือผู้อื่นใด ซึ่งผู้เช่าไม่จำเป็นต้องเสียตามกฎหมาย
- (2) การให้ผู้เช่ามีหน้าที่หรือภาระใด ๆ ซึ่งตามกฎหมายผู้เช่าไม่มีหน้าที่ หรือต้องรับภาระนั้น ๆ
- (3) การให้ผู้เช่าหลุดพ้นจากหน้าที่หรือภาระใด ๆ ซึ่งผู้เช่ามีอยู่ตามสัญญาเช่าหรือตามกฎหมาย
- (4) การให้ผู้เช่าได้รับประโยชน์จากนาที่เช่าลดน้อยลงกว่าที่ตกลงกันไว้ หรือน้อยกว่าสิทธิที่เช่ามีอยู่ตามกฎหมาย

มาตรา 9 เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในท้องที่ได้แล้ว

- (1) สัญญาเช่านารายใดซึ่งได้ทำไว้ก่อนวันประกาศพระราชกฤษฎีกา ไม่มีกำหนดเวลาหรือมีกำหนดเวลาแต่ต่ำกว่าห้าปี ถ้าผู้เช่าประสงค์จะเช่าต่อไป ให้สัญญาเช่ารายนั้นมีอายุต่อไปได้ไม่เกินห้าปี นับแต่วันประกาศพระราชกฤษฎีกา

(2) สัญญาเช่านารายใดซึ่งได้ทำไว้ในหรือหลังวันประกาศพระราชกฤษฎีกา ไม่มีกำหนดเวลา หรือมีกำหนดเวลาแต่ต่ำกว่าห้าปี ถ้าผู้เช่าประสงค์ ก็ให้สัญญาเช่ารายนั้นมิอายุไม่เกินห้าปีนับแต่วันทำสัญญา

มาตรา 10 ในระหว่างที่สัญญาเช่ายังมีอายุอยู่ ผู้ให้เช่าไม่มีสิทธิให้ผู้เช่าเลิกใช้หรือเลิกรับประโยชน์จากนาที่เช่า แม้การเช่าจะไม่มีหนังสือสัญญาก็ตาม เว้นไว้แต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่าสำหรับปีที่ล่วงมา
- (2) ผู้เช่าช่วง โดยมิได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่า
- (3) ผู้เช่าทำการเพาะปลูกข้าวในระหว่างปีที่ล่วงมาแล้วน้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าของจำนวนเนื้อที่นาที่เช่า เว้นแต่เนื่องจากเหตุสุดวิสัย
- (4) ได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่า
- (5) ผู้ให้เช่าประสงค์จะใช้ที่นาที่ให้เช่าทำนาเองหรือทำประโยชน์อย่างอื่นนอกจากการให้ทำนา ในกรณีเชื่อว่าให้ผู้เช่าบอกเลิกสัญญาได้เฉพาะเท่าที่จำเป็นจะต้องใช้ที่เช่าทำนาหรือทำประโยชน์ดังกล่าวแล้ว แต่ผู้ให้เช่าต้องกล่าวการเลิกสัญญาให้ผู้เช่าทราบล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือนก่อนฤดูทำนา หรือถ้าผู้เช่าได้เริ่มลงมือทำนาแล้วก็ต้องบอกให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือนหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าว ในกรณีบอกเลิกสัญญาที่ว่านี้ ผู้เช่ามีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาเกี่ยววาทังแปลงได้ และห้ามมิให้ผู้เช่าบอกเลิกสัญญาในปีแรกแห่งการทำสัญญาเช่า

มาตรา 11 การบอกเลิกสัญญาตามความในมาตรา 10(5) นั้น ถ้าผู้ให้เช่ามิได้ลงมือกระทำการกิจกรรมตามสมควรที่ระบุไว้ในคำบอกกล่าวเลิกสัญญาเช่า ภายในหนึ่งปีนับแต่วันบอกเลิกก็ดี ผู้เช่าจะแจ้งให้ผู้ให้เช่าทราบว่าตนประสงค์จะเช่าทำนาในที่นาที่ให้เช่าเดิมก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้

มาตรา 12 ในการเช่านั้น แม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการเช่าก็ตาม ผู้เช่าซึ่งได้รับความคุ้มครองตามความในพระราชบัญญัตินี้ มีหน้าที่ชำระค่าเช่าให้แก่ผู้ให้เช่า

มาตรา 13 ในกรณีที่ผู้เช่าตาย สามี ภรรยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของผู้เช่าซึ่งอยู่กับผู้เช่า ได้แสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อผู้ให้เช่าภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้เช่าตายว่าจะเช่านานั้นต่อไป ให้ถือว่าผู้แจ้งความจำนงนั้นเช่าสวมสิทธิเป็นผู้เช่าต่อไป

มาตรา 14 ในกรณีที่ข้อพิพาทเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือการใช้สิทธิตามความในพระราชบัญญัตินี้ ในคู่กรณีเสนอเรื่องถึงคณะกรรมการอำเภอแห่งท้องที่เพื่อพิจารณาวินิจฉัย ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดไม่พอใจคำวินิจฉัยของของคณะกรรมการอำเภอให้ยื่นฟ้องต่อศาลภายในหกสิบวัน นับแต่

วันได้รับทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอำเภอ หากมิได้ยื่นฟ้องภายในกำหนดนี้ให้คู่กรณีฝ่ายนั้นพอใจในคำวินิจฉัยนั้นแล้ว

มาตรา 15 นาซึ่งเคยให้เช่าอยู่ในหรือภายหลังวันประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ หากว่างจากการเช่าหรือไม่ได้ทำนาหรือทำประโยชน์อย่างอื่นอยู่เป็นเวลาหนึ่งปีแล้ว เมื่อมีผู้ขอเช่าเจ้าของนาหรือตัวแทนจะปฏิเสธไม่ให้เช่าหาได้ไม่

มาตรา 16 ผู้ไต่ฝ่าฝืนมาตรา 5 หรือมาตรา 6 มีความผิดระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา 17 ผู้ให้เช่าใดเอาความเท็จมากล่าวอ้างเพื่อบอกเลิกสัญญาเช่านาตามมาตรา 10(5) มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา 18 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

(67 ราชกิจจานุเบกษา 957 ตอนที่ 56 ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2493 และเสถียร ลายลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 45 กฎหมาย พ.ศ. 2475 พิมพ์ครั้งที่ 2 (พระนคร: สมิตเวช, 2483), หน้า 299-300.)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นายธรรมรักษ์ จำปา เกิดวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2512 จบการศึกษา
ระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปีการศึกษา 2534 และเข้าศึกษาในระดับ
ในระดับปริญญาโทในปีการศึกษา 2535

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย